

— כבבל כתיב ולא בארץ ישראל!

אמר ליה עולא: ההוא שעתא ששחט זה את חברו —

כב-ב לא עברינן ירדנא, לא עברנו עדיין את נהר הירדן לארץ ישראל, והיה זה בחוצה לארץ.

אמר רבה בר רב הונא: כל הכועס — אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו.

שנאמר [תהלים י]: "רשע כגובה אפו, כל ידרוש, אין אלהים כל מזמרתיו!"

רבי ירמיה מדיפתי אמר: משכח תלמודו, ומוסיף טיפשות.

שנאמר [קהלת ז]: "כי כעס בחיק כסילים ינוח"

וכתיב [משלי יג]: "וכסיל, יפרוש אולת".

רב נחמן בר יצחק אמר: בידוע שעונותיו מרובין מזכויותיו.

שנאמר [משלי כט]: "ובעל חימה — רב פשע".

אמר רב אדא ברבי חנינא: אלמלא, אילו לא, הטאו ישראל — לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, לפי שספר יהושע, ערכה של ארץ ישראל הוא. ולא היו צריכים ליותר מזה.

מאי טעמא?

דכתיב [קהלת א]: "כי ברוב חכמה — רב כעס".

אמר רב אסי: אין החכמים נזקקין להתיר נדר ושבועה שהזכיר בהם הנשבע או הנודר

"אלהי ישראל", כיון שהתחצף להזכיר את שמו של אלהי ישראל בנדרו או בשבועתו.

חזין מ"קונם אשתי נהנית לי משום שננכה את כיסי ושהכתה את בני", ונודע שלא ננכה ושלא הכתו, שנזקקים להתיר לו גם אם הזכיר בנדרו את "אלהי ישראל", לפי שבטעות נדר או נשבע.

החיא אשה דאתאי לקמיה דרב אסי להתיר את נדרה.

אמר לה: במאי נדרת [נשבעת]?

אמרה לו: באלהי ישראל.

אמר לה: אי נדרת ב"מוהי", שהיא כינוי בעלמא לשבועה, מזדקיקנא לך להתיר את השבועה.

אבל השתא דלא נדרת ב"מוהי", אלא נשבעת באלהי ישראל — לא מזדקיקנא לך.

רב כהנא איקלע לבי רב יוסף.

אמר ליה רב יוסף לרב כהנא: לטעום מר מידי!

אמר ליה רב כהנא: לא אטעום!

מרי כולא [ובשם רבון העולם, אדון הכל] נשבע אני שלא טעימנא ליה!

אמר ליה רב יוסף לרב כהנא: לא יהי מדבריך!

אלא, נשבע אני במרי כולא — שלא טעימת ליה.

והניחה עתה הגמרא, שהשביע רב יוסף את רב כהנא שלא יאכל רב כהנא ממנו.

ותמחה הגמרא: הניחא לרב כהנא, שסירב לאכול אצל רב יוסף, דאמר לא טעימנא, ונשבע על כך ב"מרי כולא", באדון הכל.

אלא לרב יוסף, אמאי, למה הוא אמר "לא, מרי כולא"? איזה ענין היה לרב יוסף להשביעו שלא יאכל אצלו?

ומשנינן: לא השביע רב יוסף את רב כהנא שלא יאכל אצלו.

אלא הכי הוא דקאמר ליה רב יוסף: האם לא "מרי כולא" הוא דקאמרת בשבועתך לא לאכול אצלי? —

הלכך, כיון שנשבעת בשם אין זה בגדר שבועת זירוזין, ולא טעימת ליה!

אין אפשרות להתיר שבועתך, לפי שאין נזקקים להתיר שבועה בשם ה'.

אמר רבא אמר רב נחמן, הלכתא:

א. פותחין בחרטה, ואין צורך להגיע לפתח של טעות בנדר.

ב. ונזקקין להתיר, אפילו לשבועה באלהי ישראל.

משתבח ליה רבא לרב נחמן ברב סחורה, דאדם גדול הוא.

אמר לו רב נחמן כשיבא רב סחורה לדרך — הביאהו לידי.

הוה ליה לרב סחורה נדרא למישרא, אתא לקמיה דרב נחמן.

אמר ליה רב נחמן לרב סחורה:

וניסה רב נחמן להתירו בפתח, (1) ושאלו: האם נדרת אדעתא דהכי?

אמר ליה: אין.

ושוב שאלו האם נדרת אדעתא דהכי?

וגם על כך השיבו: אין.

וכך שאלו וענה לו כמה זימנין.

איכפד רב נחמן, על שאינו מוצא פתח לנדרו, ואמר ליה לרב סחורה: זיל לקילעך, לך לביתך.

נפק רב סחורה, ופתח פיתחא לנפשיה —

שהרי רבי אומר: איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם? — כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

והשתא דאיכפד עלי רב נחמן, אם כן, אדעתא דהכי לא נדרי, ושרא לנפשיה. (2)

רבי שמעון ברבי הוה ליה נדרא למישרא.

אתא לקמיהו דרבנן.

2. כתב הר"ן שלא התיר רב סחורה לעצמו, כי בפירוש דרשו חכמים מהפסוק "לא יחל נדרו", שהוא אינו מיחל אבל אחרים מיחלים לו, אלא הכוונה שהוא מצא לעצמו את הפתח להשאל לחכם.

1. הר"ן מבאר שרב נחמן חיפש פתח ולא הסתפק בחרטה לפי שהכיר ברב סחורה שלא בא לפניו בשביל חרטה. והביא עוד, שיש אומרים שהיו אלו נדרי מצוה, ולא רצה רב סחורה להיות בגדר תוהה על דבר מצוה.

ניסו חכמים למצוא פתח לנדרו ואמרי ליה: האם נדרת אדעתא דהכי? אמר: אין. אדעתא דהכי? אמר: אין.

וכך שאלו אותו, וענה כמה זימנין.

כג-א כיון שדנו בענין זמן ממושך, נכנסו קרני השמש למקום מושבם של החכמים, והיו צריכים החכמים מידי פעם בפעם לשנות את מקום מושבם.

והוּוּ מַצְטַעְרֵי רַבֵּן לַעֲבוּר מִשִּׁימְשָׁא לְטוּלָא מִמְקוּם שִׁישׁ בּו שֶׁמֶשׁ לְצֶל, וּמִטּוּלָא לְשִׁימְשָׁא. וְהֵינּוּ, שִׁדְנוּ בְּדַבְרֵי זְמַן מִמּוֹשֵׁךְ.

אמר ליה בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית פתח לנדרו:

מי האם נדרת גם אדעתא דמצערי רבנן, בשעה שידונו בהתרת נדרך, ויתמשך הדיון עד שיצטרכו לשנות מקומם מטולא לשימשא מצל לשמש ומשימשא לטולא ומשמש לצל?

אמר: לא!

ושרייה, התירוהו על סמך פתח זה.

רבי ישמעאל בר רבי יוסי הוה ליה נדרא למישרא. אתא לקמיהו דרבנן.

אמרו ליה פתח לנדרו: נדרת אדעתא דהכי? והראו בפניו פתח מסויים.

אמר להו: אין.

וחזרו למצוא לו פתח אחר: האם נדרתא אדעתא דהכי?

אמר להו: אין.

וכך שאלו אותו בנסיון למצוא לו פתח, וכך ענה להם שנדר גם על דעת כן, כמה זימנין.

כיון דחזא, שראה ההוא קצרא, כובס שעבר שם, דמצטערי רבנן כדי למצוא לו פתח, מחייה, הכהו הכובס באוכלא דקצרי, בכלי הכובסים.

אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: אדעתא דמחי לי שיכה אותי קצרא — לא נדרי, ושריה לנפשיה.

אמר ליה תמה רב אחא מדיפתי לרבינא: הרי האי מעשה שהכהו הכובס, הרי "נולד" הוא, היות דלא מסיק כלל אדעתיה בשעת נדרו דמחי שיכה ליה קצרא.

ותנינא: אין פותחין לו להתיר נדרו בפתח של "נולד", שהוא דבר שהתחדש אחר הנדר ואינו מצוי.

כי אי אפשר לפתוח לו בפתח של טעות, שאילו היה חושב בשעת הנדר על מצב שכזה הוא לא היה נודר, אלא אם היה יכול להעלותו על הדעת, וטעה בכך שלא העלהו על הדעת בשעת נדרו.

אבל דבר שלא היה יכול להעלות על הדעת בשעה שנדר, והתחדש אותו דבר אחר כך, אין זה טעות בשעת הנדר, ולכן היא אינה יכולה לשמש פתח להתרת נדרו!

אמר ליה רבינא: האי, לאו נולד הוא, כיון דשכיחי אפיקורי אפיקורסים דמצערי רבנן. והנודר יכול להעלות על דעתו מצב שיכוהו.

דביתהו אשתו דאבבי הוה לה החיא ברתא, והתווכחו ביניהם למי יש להשיאה לאשה.

הוא אמר לקריבאי, לקרוב שלי יש להשיאה.